

06-07 листопада 2025

Хмельницький

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

PROFESIONAL DEVELOPMENT OF PERSONALITY: PROBLEMS AND PERSPECTIVES

Матеріали доповідей
XIII міжнародної науково-практичної конференції
(в двох частинах)

ЧАСТИНА II

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України
Хмельницький національний університет
Інститут професійної освіти НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
Наукове педагогічне товариство «Польща-Україна»
Університет Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (Республіка Польща)
Академія прикладних наук Стефана Баторія (Республіка Польща)
Люблінська політехніка (Республіка Польща)
Сілезька академія (Республіка Польща)
Братиславський університет економіки і менеджменту (Словацька Республіка)

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

PROFESIONAL DEVELOPMENT OF PERSONALITY: PROBLEMS AND PERSPECTIVES

Матеріали доповідей
XIII міжнародної науково-практичної конференції
(в двох частинах)

Частина II

06-07 листопада 2025 р.

Хмельницький

*Рекомендовано до друку рішенням науково-технічної ради
Хмельницького національного університету,
протокол № 10 від 24.10.2025*

Представлено матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи». Висвітлено теоретико-методологічні засади і особливості професійного становлення та розвитку особистості; кар'єрного розвитку та підприємницької активності в умовах воєнного стану і повоєнної відбудови України; теоретичні й методичні основи підготовки вчителя трудового навчання і технологій, педагога професійного навчання, андрагога, інших фахівців сфери професійної освіти; напрями модернізації професійної освіти в контексті викликів індустрії та суспільства 5.0; проблеми і перспективи реалізації концепції Нової української школи; цифровізацію освітнього процесу та розвиток педагогічної і мистецької освіти в умовах цифрового суспільства; вітчизняний і зарубіжний досвід забезпечення якості професійної та вищої освіти; професійну освіту і навчання різних категорій дорослого населення в контексті неформальної освіти та сучасного ринку праці.

Матеріали подані мовою оригіналу в авторській редакції. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновків відповідають автори.

Редакційна колегія:

Ничкало Н. Г., д-р пед. наук, проф., дійсний член НАПН України (академік);
Радкевич В. О., д-р пед. наук, проф., дійсний член НАПН України (академік);
Базиль Л. О., д-р пед. наук, доц.; **Матюх С. А.**, канд. екон. наук, доц.;
Андрощук І. В., д-р пед. наук, проф.; **Андрощук І. П.**, д-р пед. наук, проф.;
Самборська О. В. канд. пед. наук, доц.; **Герніченко І. І.**, канд. пед. наук, доц.

Відповідальний за випуск:

Ничкало Н. Г., д-р пед. наук, проф., дійсний член НАПН України

П84

Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи = Profesional Development of Personality: Problems and Perspectives : матеріали доп. XIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 06–07 листоп. 2025 р.: у 2 ч. / М-во освіти і науки України [та ін.]; / ред. кол.: Н. Г. Ничкало, В. О. Радкевич, І. В. Андрощук [та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2025.

Ч. 1. – 2025. – 318 с. – Текст укр., англ., пол. – Бібліогр. в кінці ст.

Ч. 2. – 2025. – 210 с. – Текст укр., англ., пол. – Бібліогр. в кінці ст.

ISBN 978-966-330-455-7

Адресовано науковцям, науково-педагогічним і педагогічним працівникам закладів загальної середньої, професійної(професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, інститутів післядипломної педагогічної освіти, аспірантам і здобувачам вищої освіти, які досліджують проблеми професійного становлення особистості.

УДК 378.14:159.923

ЗМІСТ

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ І ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.

Алфімов Іван, Рябець Сергій Метод поетапного ускладнення завдань з використанням сапр на уроках технологій.....	11
Андрощук Ігор Декоративно-прикладне мистецтво як засіб формування особистості майбутнього педагога в контексті сучасних викликів.....	12
Андрощук Ірина Педагогічний потенціал неформального освітнього простору в умовах сучасних соціокультурних викликів.....	14
Антоник Євген Структурні компоненти інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх бакалаврів з економіки.....	16
Барабаш Орест Формування цифрової компетентності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки.....	17
Білоножко Наталія Критерії, показники і рівні сформованості емоційного інтелекту майбутнього офіцера у вищому військовому закладі освіти.....	18
Близнюк Микола, Герасимчук Віктор Формування професійних компетентностей магістрів у процесі вивчення комп'ютерно-орієнтованих дисциплін.....	19
Бондар Дарина Методика організації дистанційного навчання на уроках технологій.....	21
Борисенко Надія Підготовка майбутніх учителів технологій до навчання здобувачів освіти сучасним технікам декоративно-ужиткового мистецтва.....	22
Будулуца Ірина Професійна компетентність викладача загальноосвітніх дисциплін закладу професійної освіти: сутність поняття.....	23
Вавренюк Юлія Особливості використання цифрових інструментів і онлайн-сервісів на уроках технологій.....	25
Вакуленко Олександр, Гриценко Лариса Інноваційні підходи до організації художньо-графічної діяльності здобувачів освіти як чинник професійного розвитку майбутнього педагога.....	26
Васенко Василь Синергія накопиченого досвіду співпраці та сучасних інновацій у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя технологій в умовах освітнього кластера.....	28
Волч Любомир Особливості підготовки магістрів професійної освіти в умовах цифровізації.....	29
Горбатюк Роман, Волкова Наталія Професійний розвиток майбутніх фахівців в умовах війни.....	30
Гриценко Лариса Мотиваційна роль викладача в формуванні професійних цінностей майбутнього педагога професійного навчання.....	32

- виявляти сутність професійного навчання та виховання майбутніх робітників (фахівців);
- формувати цінності, культуру учнів, загальну стратегію закладів професійної (професійно-технічної) освіти та організацій додаткової професійної (професійно-технічної) освіти;
- проєктувати систему забезпечення якості підготовки робітників, службовців (фахівців) у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та додаткової професійної (професійно-технічної) освіти;
- проєктувати освітнє середовище згідно вимог певного виду економічної діяльності (Седов, 2016);
- керувати методичною, навчальною, науково-дослідною роботою із застосуванням сучасних технологій;
- моніторинг та оцінка діяльності закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти;
- організовувати взаємодію закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти із замовниками освітніх послуг та консолідованими представниками роботодавців;
- контролювати навчально-професійний (виробничий) процес підготовки робітників, службовців (фахівців) у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти;
- контролювати навчання на робочому місці згідно вимог освітніх та професійних стандартів.

У підготовці магістрів професійної освіти *домінує компетентнісний підхід*, який передбачає формування низки ключових компетентностей, зокрема педагогічної (здатність планувати, організовувати та здійснювати освітній процес у закладах професійної (професійно-технічної) освіти), комунікативної (володіння засобами ефективної педагогічної взаємодії), цифрової (вміння застосовувати ІКТ в освітній діяльності), проєктної (здатність до розробки, реалізації та оцінки освітніх проєктів) (Братко, 2022).

Наступною специфічною рисою визначаємо *практичну спрямованість та дуальну освіту*. Важливою складовою підготовки магістрів професійної освіти є практика, як на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, так і на виробництві, що забезпечує тісний зв'язок теорії з практикою (Саяпіна et al., 2020). Особливого значення для магістрів професійної освіти набуває дуальна форма навчання, яка дозволяє студентам поєднувати навчання в університеті з реальним досвідом роботи за фахом.

Серед основних викликів сучасної підготовки магістрів професійної освіти є недостатня мотивація випускників до педагогічної діяльності, потреба в оновленні змісту освітніх програм, необхідність розвитку soft skills, забезпечення сучасної матеріально-технічної бази для забезпечення підготовки за спеціалізацією та педагогічної підготовки. У перспективі важливо посилювати міждисциплінарний підхід, впроваджувати європейські стандарти підготовки педагогів професійного навчання та забезпечувати їхню академічну мобільність.

Література

1. Братко М. (2022). Сторітеллінг як ефективна технологія викладання курсу «Лідерство в освіті» для магістрів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 1, 68–75.
2. Осадча К., Осадчий В., Круглик В. & Наумук, І. (2020). Змішане навчання при викладанні дисциплін для магістрів професійної освіти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 3, 343–353.
3. Саяпіна С. А., Коркішко О. Г. & Коркішко А. В. (2020). Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Акмеологічні технології» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки денної та заочної форми навчання. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 115.
4. Сердюкова О. Я. (2013). Засоби розвитку педагогічної компетентності магістрантів інженерно-педагогічних спеціальностей. *Теорія та методика навчання та виховання*, 33, 187–194.
5. Седов В. Є. (2016). Формування фахової компетентності майбутніх інженерів-програмістів в умовах магістратури. (Дис. ... канд. пед. наук за спец. 13.00.04). Херсонський держ. ун-тет. Херсон, 238.

ГОРБАТЮК РОМАН

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

ВОЛКОВА НАТАЛІЯ

Криворізький державний педагогічний університет (м. Кривий Ріг)

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Швидкоплинні зміни у сфері професій в сучасних умовах, глобальний перехід до цифрової економіки і суспільства, формують нові запити до сучасного фахівця. Це зумовлює необхідність завчасного прогнозування професійного зростання здобувачів вищої освіти. Трансформаційні процеси на ринку праці, проблема формування професійної ідентичності молоді особистості, а також управління її професійною

траєкторією набуває особливої значущості в умовах повномасштабної війни. Актуальність прогнозування як інструменту розвитку постіндустріального суспільства постійно зростає. Зростає також потреба проектування соціально-професійних процесів і формування бачення професійного майбутнього здобувачів освіти ще на етапі їх підготовки.

Результати вибіркового дослідження працевлаштування випускників Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка і Криворізького державного педагогічного університету спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) свідчать про певний дисбаланс: з одного боку, спостерігається нестача кваліфікованих кадрів у різних сферах діяльності, з іншого – навіть наявність освітньої підготовки та ресурсів не гарантує молодим фахівцям можливості реалізувати себе в професійній діяльності за здобутою спеціальністю. Усе це дає підстави виокремити суперечність між кадровими потребами регіональної економіки, наявними можливостями майбутніх фахівців до професійної інтеграції та відсутністю умов для їх повноцінного входження на ринок праці й реалізації власних професійних намірів [1].

Ринок праці є складним соціально-економічним явищем, яке, з одного боку, підлягає прогнозуванню, тобто дає змогу окреслити напрями його подальшого розвитку, а з іншого – на основі отриманих аналітичних даних формулювати цілі, принципи, зміст і методи оновлення професійної освіти. Такий підхід враховує не лише актуальні потреби, але й потенційні виклики майбутнього. Система освіти повинна постійно адаптувати свої орієнтири та цінності, спираючись як на сучасні запити особистості й суспільства, так і на довготривалі перспективи їхнього розвитку. В сучасних умовах змінюється не лише характер трудової діяльності, а й спосіб взаємодії людини з навколишнім світом, що потребує переосмислення професійних функцій. Освітній процес має забезпечувати не лише засвоєння класичних знань і навичок, а й підготовку випускника ЗВО до успішного функціонування в умовах внутрішнього і зовнішнього ринків праці. Для цього необхідно зосередити увагу на особистості майбутнього фахівця з професійної освіти: вивчати його здібності, інтереси, професійні мотиви, наміри та потреби. Такий підхід сприяє глибшому розумінню й прогнозуванню динаміки професійного становлення [2].

Динамічне соціально-професійне середовище, нестабільність ринку праці зумовлюють необхідність постійного звернення до проблеми професійного прогнозування. У багатьох концепціях професійного розвитку недостатньо репрезентовано уявлення про майбутню професійну діяльність – її часто розглядають як розмите бачення цілей або очікувань від соціально-економічних умов, а не як результат цілісного, синергетичного процесу становлення фахівця, зокрема професійної освіти. В умовах постіндустріального суспільства, де майбутнє дедалі більше характеризується невизначеністю, проблема формування прогнозу професійного зростання набуває особливого значення як на рівні особистісного вибору, так і в контексті суспільного розвитку.

Для того щоб окреслити поняття «прогнозування професійного майбутнього особистості», необхідно, передусім, урахувати той факт, що людина функціонує одночасно в трьох часових вимірах – минулому, теперішньому та майбутньому. Ці складники формують єдину часову цілісність. Якщо ж особистість не інтегрує їх у своєму внутрішньому досвіді, вона втрачає суб'єктну позицію, підпорядковується плину часу, а не керуючи ним [2].

У процесі підготовки фахівців з професійної освіти прогнозування трудової діяльності виступає як стратегія планування особистої життєвої перспективи, що визначає напрям розвитку, сприяє глибшій рефлексії власного потенціалу та можливостей реалізації в контексті обраної професії. Цей процес включає якісну перебудову способу виконання діяльності, усвідомлення свого місця в професійному середовищі та соціумі відповідно до сучасних тенденцій розвитку. Загальновідомо, що темпи технічного прогресу суттєво випереджають динаміку професійного становлення особистості, створюючи розрив між технологічним і людським чинниками. Унаслідок цього відбувається деформація часових перспектив: особистість поступово втрачає здатність до стратегічного бачення майбутнього, що негативно позначається на розвитку людини й суспільства в цілому.

Таким чином, механізм прогнозування професійного майбутнього особистості можна окреслити через акцент на суб'єктності прогнозування. Оскільки прогнози формуються внаслідок діяльності самої особистості, саме вона має виступати основним об'єктом аналітичного осмислення в межах цієї проблематики. Професійне майбутнє інтерпретується як система уявлень людини про власне «сьогодні» та майбутнє, яке на рівні свідомості відображає її уявлення про сенс життя, покликання, ціннісні орієнтири й життєву траєкторію. Внутрішні уявлення потребують зовнішньої форми вираження у вигляді усвідомленого цілепокладання, що базується на індивідуальних смислових пріоритетах.

Прогнозування, як ментальна діяльність, є невидимим феноменом – воно не існує поза свідомістю і проявляється лише через зовнішні форми мислення та мовлення. Важливо, щоб уявлення про професійне майбутнє набували конкретної форми, яку можна кваліфікувати як прогноз. На нашу думку, такою формою може бути чітко сформульована програма досягнення професійних цілей, побудована на відпові-

дальшому, усвідомленому виборі особистості та співвіднесена з короткостроковими і довгостроковими планами. Вивчення комплексу зовнішніх і внутрішніх, об'єктивних і суб'єктивних чинників, що впливають на формування професійного майбутнього, набуває особливої актуальності в умовах цифрової трансформації. Сучасне суспільство переживає стрімкий перехід від аналогових до цифрових технологій в усіх сферах – від виробництва до освіти. Змінюється уявлення про світ, зростає роль особистості як активного суб'єкта, з'являються нові професії, види діяльності та технологічні інструменти.

Ринок праці України за таких умов вже не повернеться до попереднього стану, оскільки війна стала, в першу чергу, дестабілізуючим чинником, який суттєво вплинув на всі сфери і галузі господарювання. Зараз ключову роль відіграватимуть фахівці, які впливатимуть на оборону країни, її відбудову (енергетика, будівельна галузь, медицина та ін.). З огляду на це, найбільше навантаження відчуватиме освітня галузь, яка повинна забезпечити державу необхідними фахівцями, в першу чергу, робітничими кадрами.

Урахування зазначених вище чинників дозволяє не лише окреслити нові перспективи становлення сучасних фахівців, а й мінімізувати вплив деструктивних чинників, що ускладнюють процес прогнозування та проєктування їх професійного майбутнього.

Література

1. Горбатюк Р. М., Волкова Н. В., Кабак В. В. (2023). Формування здатності до особистісно-професійного саморозвитку в майбутніх здобувачів освіти. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2023.33>.
2. Ложкін Г. В., Воляннюк Н. Ю. (2007). Психологічні основи прогнозування у системі професійної соціалізації особистості. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. Київ. ТІХ. Ч.4.

ГРИЦЕНКО ЛАРИСА

Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

МОТИВАЦІЙНА РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У процесі формування професійних цінностей майбутнього педагога професійного навчання мотиваційна роль викладача виявляється як ключовий чинник розвитку професійно-ціннісної сфери студентів. Викладач, виступаючи джерелом не лише знань і методичних прийомів, але й джерелом власних педагогічних переконань та ціннісних орієнтацій, створює умови, за яких студенти усвідомлюють значущість фаху, формують внутрішнє прагнення до самовдосконалення й підвищення педагогічної майстерності (Тупчієнко, 2023, с. 7–9).

На пропедевтичному етапі фахової підготовки викладач реалізує мотиваційно-професійну підтримку через формування базових уявлень про роль майбутнього педагога й необхідність усвідомлення морально-етичного аспекту професійної діяльності. Саме на цьому етапі студент отримує первісне «мотиваційне збудження», яке супроводжується когнітивним інтересом до змісту майбутнього фаху й задає початкову траєкторію самовизначення як педагога (Григоренко, 2024, с. 116–118). Викладач систематично наголошує на суспільній значущості професії педагога, демонструючи власний приклад моралі, відповідальності та готовності до творчих інновацій у навчальному процесі, що сприятливо впливає на емоційно-мотиваційний інтелект студентів.

На етапі усвідомлення соціокогнітивної цінності фаху викладач застосовує педагогічну діагностику професійних цінностей студентів та здійснює індивідуальні консультації, спрямовані на формування уявлень про вплив учителя на виховання та соціалізацію учнів. Така підтримка дає змогу студентам не лише отримати чіткі критерії власного саморозвитку, а й виробити переконання у необхідності відповідального ставлення до учнів, готовності інноваційно підходити до організації навчальної діяльності. Наприклад, через моделювання педагогічних ситуацій, виокремлення педагогічних цінностей (дисципліна, взаємоповага, критичне мислення), викладач культивує у студентів власні професійно-ціннісні орієнтації.

Безперервний мотивувальний вплив викладача підсилюється реалізацією міждисциплінарних проєктів, де студент виступає у ролі куратора міні-уроку з технологій, створюючи освітні продукти (методичні розробки, освітні кейси, відеоуроки). В результаті ми спостерігаємо активізацію інформаційно-методичної компетентності: студент опановує не лише фахові знання, а й навички пошуку актуальних освітніх ресурсів, адаптації їх для власного педагогічного використання (Тупчієнко, 2023, с. 15–17). Постійна зворотна дія викладача у формі розгорнутих коментарів, мотиваційних бесід і професійного коучингу сприяє зміцненню готовності студентів до професійної відповідальності та формуванню стійких професійних переконань.